

Мамчура Ольга Василівна,

студентка економічного факультету спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)»

Подільського державного аграрно-технічного університету,

м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: д.е.н., професор Чикуркова А.Д.

ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Розвиток будь-якої системи, зокрема і економічної, багато в чому залежить від управління. Щоб управління було ефективним, воно повинне ґрунтуватися на наукових підходах: системному, логічному, комплексному, глобальному, інтеграційному, відтворювально-еволюційному, структурному, директивному, ситуаційному [1, с. 58-94]. Усі названі підходи можуть бути застосовані при формуванні генеральної стратегії підприємства. Однак, саме системний підхід є головним у створенні методологічної бази стратегічного управління підприємством в цілому.

Системний підхід – це методологія дослідження об'єктів як систем. Система включає дві складові: 1) зовнішнє оточення, що включає вхід, вихід системи, зв'язок з зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок; 2) внутрішня структура – сукупність взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують процес впливу суб'єкта управління на об'єкт, переробку входу в вихід і досягнення цілей системи (рис. 1).

Управління організацією з використанням системного підходу дає змогу здійснити аналіз різних за своєю природою і складністю об'єктів з єдиної точки зору, виявити при цьому найважливіші характерні риси функціонування системи і врахувати найбільш істотні фактори, що впливають на її розвиток.

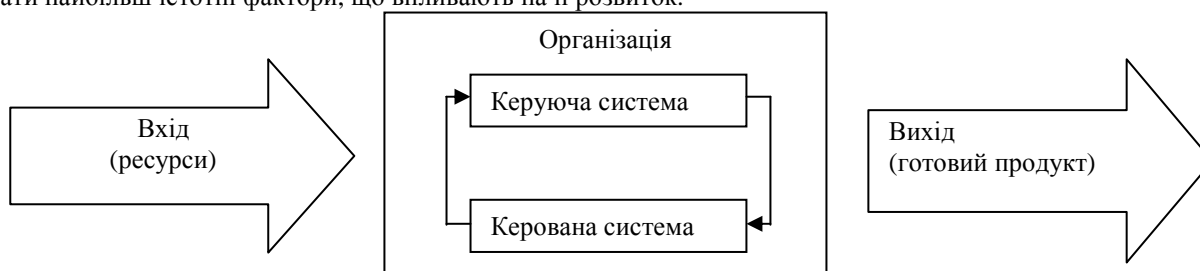

Рис 1. Система організації

*Складено автором на основі [2, с.34].

Стратегічне управління нерозривно пов'язане зі зміною обставин і умов, що зумовлює застосування ситуаційного підходу.

Визначаючи послідовність процедур у процесі стратегічного управління, ситуаційний підхід враховує як конкретні особливості на фіксований момент часу, так і динаміку змін у певному інтервалі часу.

Завдяки ситуаційному підходу можна розширити базу знань менеджерів для прийняття стратегічних рішень шляхом творчого транспортування позитивного управлінського досвіду за методом аналогії.

Особливості ситуаційного підходу мають враховуватися під час здійснення підпроцесів стратегічного управління.

По-перше, унікальність ситуаційного підходу дає змогу застосувати його у визначенні та реалізації стратегії для кожного конкретного суб'єкта господарювання, оскільки кожен із них неповторний і відрізняється від інших.

По-друге, така особливість ситуаційного підходу, як необов'язковість формалізованої мети, цілком підходить до визначення місії й стратегічних цілей, оскільки місія і стратегічні цілі мають якісний характер і слабоструктуровані.

По-третє, динамічна зміна ситуацій в середовищі підприємства утруднює постановку і розв'язання завдань оптимізації. У стратегічному управлінні стверджувати, що вироблена стратегія оптимальна, не має сенсу, тому що стратегія – це напрям розвитку, розрахований на перспективу, і тому те, що тепер здається оптимальним, через тривалий час може не бути таким.

По-четверте, застосування ситуаційного підходу до динамічної зміни ситуацій цілком характерне для стратегічного управління. Це пов'язане як із внутрішнім, так і з зовнішнім середовищами суб'єкта господарювання, які володіють об'єктивною здатністю до постійних змін.

По-п'яте, така особливість ситуаційного підходу, як наявність свободи волевиявлення, характерна для стратегічного управління, бо і стратегічним аналізом, і визначенням місії та цілей, а також прийняттям рішень щодо вибору стратегії та їх виконанням займаються менеджери, котрі мають власні інтереси й цілі та здатні діяти на власний розсуд.

Перелічені особливості ситуаційного підходу дають змогу сформувати стратегію будь-якого суб'єкта господарювання з максимальним наближенням до ситуацій, що складаються на ринку його діяльності.

Отже, управління організацією з використанням системного підходу дає змогу здійснити аналіз різних за своєю природою і складністю об'єктів з єдиної точки зору, виявити при цьому найважливіші характерні риси функціонування системи і врахувати найбільш істотні фактори, що впливають на її розвиток. При цьому передбачається підпорядкованість цілей і результатів підсистем загальносистемній цілі. Твердження, що розробка стратегії підприємства має здійснюватись з урахуванням системного підходу до управління підприємством, ґрунтується на таких двох положеннях. По-перше, стратегія – це складова науково керованого процесу розв'язання проблем підприємства у різних сферах діяльності (фінансової, маркетингової тощо). По-друге, підприємство – це соціально-економічна система, яку характеризують такі риси розвитку, як комплексність проблем і необхідність їх вивчення в єдності, підвищення складності об'єктів взаємодії, динамічності ситуацій, необхідність прогнозування майбутніх потреб в ресурсах.

Список використаних джерел

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф: сокр. пер. с англ./науч. ред. и авт. предисл. Л. И. Евенко. - М.: Экономика, 1989. - 519 с.
2. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління персоналом організації: [Навч. Посібник] / Г. А. Дмитренко. - К.: МАУП, 1998. - с. 188.
3. Забродська Л. Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: [Навч. Посібник] / Л. Д. Забродський. - Харків: Консум, 2004. - с. 208.

Маркєлов Дмитро Михайлович,

студент спеціальності 5.03050401 «Економіка підприємств»

Кам'янець-Подільського коледжу харчової промисловості НУХТ,

м. Кам'янець-Подільський, Науковий керівник: к. е. н Толстопятова Д. Г.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕХОДУ ДО РИНКОВИХ ВІДНОСИН В АПК

Про необхідність змін говорять там, де не задовольняє існуючий стан речей. Ринкові перетворення й аграрна реформа започатковані у зв'язку з тим, що стара радянська адміністративно-командна система господарювання показала свою неефективність. Механізм адміністративно-командної планової економіки передбачав монополію державної власності на засоби виробництва, в тому числі природні ресурси, застосування жорстких методів бюрократичного централізму в управлінні сільським господарством [2, с. 35]. Що ж було поганим у плановій економіці? Безперечно, вона мала і свої плюси: майже 100% зайнятість населення, залучення практично всіх трудових і матеріальних резервів до суспільного розвитку, єдина централізована воля, яка спрямовувала суспільство на пошуки шляхів розвитку держави. Проте така система може бути ефективною тільки за умови відсутності помилок в управлінні й плануванні: найменший прорахунок, помилка перекошували всю систему — саме через це й виникали дефіцити товарів широкого вжитку й черги у крамницях.

Але особливо негативним моментом планової економіки було - знищення стимулу людини до ефективної творчої праці. Повна зайнятість позбавляла людей страху втратити роботу, індивідуальна ініціатива не заохочувалася: від працівників вимагалось тільки виконувати команди. А відсутність стимулів до творчої праці — до неефективного господарювання, невідповідального ставлення до своєї роботи і значного зниження якості вітчизняної продукції, а відтак — до зубожіння країни [4, с. 150].

Що являє собою ринкова економіка й чому держава взяла курс на перехід до ринку? Ринкова економіка або ринкове господарство згідно з теорією Адама Сміта — це лад, в якому відбувається вільна гра ринкових сил. Природною рушійною силою господарського розвитку є прагнення індивіда до реалізації своїх економічних інтересів. Дбаючи про свої інтереси, така економічно вільна особа покращує як свій добробут, так і примножує багатство суспільства. Рушійними економічними силами ринкової системи господарювання є приватна власність на засоби виробництва, вільна конкуренція, яка вирівнює попит і пропозицію. Держава відіграє другорядну роль: організація охорони громадського порядку, освіти, оборони, розв'язання екологічних проблем тощо.

Проблемою України під час переходу до ринкових методів господарювання є нерозуміння кінцевої моделі, на досягнення якої спрямовані ринкові перетворення. На початку реформ держава припустилася істотної помилки, зруйнувавши централізовану планову систему господарювання, сподіваючись на формування класичної ринкової економіки за теорією А. Сміта. При цьому не було єдиної програми чи концепції таких перетворень. Відсутність навчання керівництва підприємств і населення основам господарювання в нових умовах призвело до спаду виробництва й затяжної економічної кризи [5, с. 250]. Якщо проаналізувати чинне законодавство України про формування інфраструктури аграрного ринку, то можна побачити, що законодавець не має чіткої моделі інфраструктури аграрного ринку, через це його формування відбувається стихійно, а не комплексно. Законодавство України передбачає стимулювання створення таких ринкових інституцій на селі: сільськогосподарські товаровиробники, засновані на приватній власності, інституції з реалізації сільськогосподарської продукції, фінансові інституції, інституції фондового ринку, розрахунково-клірингові системи, страхові компанії, сільськогосподарські дорадчі служби тощо [1, с. 80]. І хоча автори аграрної реформи звітують, що на селі створено близько 60 кооперативних агроторгових домів, майже 1 тис. сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, майже 300 сільськогосподарських кредитних спілок; вони ж констатують, що формування інфраструктури аграрного ринку відбувається повільно. Річ у тім, що істотним недоліком аграрної реформи є зосередження уваги на формальному боці питання, при цьому мало уваги приділяється ринковій просвіті селян. Будь-які реформи слід починати із просвітницької кампанії, і тільки коли селяни зрозуміють основи господарювання в ринкових умовах, вивчать основні економіко-правові терміни; вони почнуть користуватися послугами відповідних структур і навіть самі формувати інфраструктуру аграрного ринку. Для того щоб створити ефективно діючу інфраструктуру аграрного ринку, потрібно забезпечити ініціативу "знизу", а не формувати ринок адміністративними методами "згори" [3, с. 142].

В Україні законодавство в основному сформоване; воно спрямоване на формування ринкової інфраструктури. Важливими ринковими галузями та інститутами є: підприємницька, банківська, біржова галузі права, інститути банкрутства, промислово-фінансових груп, спільного інвестування, фінансового лізингу, іпотеки, цінних паперів та ін. Однак ці інститути передбачають тільки деякі особливості формування інфраструктури аграрного ринку.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко І. Формування господарських відносин: деякі правові питання/ І. Бондаренко // Право України. — 2000. — № 4.
2. Вінник О. М. Деякі питання вдосконалення організаційно-правових форм господарювання в Україні/ О. М. Вінник // Право України. — 2000. — № 9.
3. Віхров О. П. Правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки / О. П. Віхров// Чернівці: